Istanbul Commerce University Journal of Science
İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi, 18(36), Güz 2019
http://dergipark.gov.tr/ticaretfbd

Araştırma Makalesi

DİYARBAKIR TÖREN VE ETKİNLİK ALANI PEYZAJ PROJESİ VE NEVRUZ PARK KULLANIMININ İRDELENMESİ*

Tülay ERBESLER AYAŞLIGİL
Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Beşiktaş, İstanbul, Türkiye. ayaslitu@yildiz.edu.tr, Orcid.org/0000-0001-6293-5715

Öz

Bu araştırma Diyarbakır "Tören ve Mesire Alanı Peyzaj Projesi"nin değerlendirmesi ve Nevruz Park" kullanıcı beklentilerinin, yeşil alan gereksinimlerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Park kullanımı ve yeterliliği bakımından 273 deneğe anket uygulanmıştır. Park etkinliklerinin irdelenmesi amacıyla son on yılın medya haberleri değerlendirilmiştir. Peyzaj projesi Analiz ve Sörvey, Fonksiyonel Uygunluk Analizi, İhtiyaç Programı, Alan Uygunluk Analizi, Bölgeleme, Alan Kullanım Alternatifleri, Fikir Projesi, Kesin Peyzaj Projesi, Bitkisel Projesi, Yapısal Projesi, Aydınlatma, Sulama, Detay Projelerinden oluşmaktadır. Bu, özel teknik şartname koşulları ve plancı entegrasyonunun önemi vurgulanmıştır. Park kullanıcılarının anket değerlendirmesinde bireyler öncelikle ve çoğunlukla ağaçların (% 85,34), oturma yeri (% 56,50), çeşme, wc (% 21,30) yetersizliğini belirlemiştir. Alanda bölge ölçeğinde 1 hafta süren "Nevruz Park organizasyonları gerçekleşmektedir. Etkinliklerde 1500000 katılımcı çevre açık alanlara taşmaktadır. Park etrafındaki mevcut açık alanları kapsayan Mahalle Parkı, Fuar Alanı, Kent Parkı gibi yeşil alan donatılarını içeren bir "Yeşil Omurga" oluşturulması önerilmiştir.

Anahtar kelimeler: Bölge parkı, Diyarbakır Nevruz parkı, peyzaj projesi, tören alanı.

Research Article

DİYARBAKIR CEREMONIAL AND EVENT AREA LANDSCAPE PROJECT AND INVESTIGATION OF THE USE OF NEVRUZ PARK

Abstract

This research was carried out in order to determine user expectations and green field requirements of Nevruz Park in Diyarbakır "ceremonial and excursion landscape project". In terms of park usage and adequacy, 273 subjects were surveyed. The media news of the last decade has been evaluated in order to examine the activities of the park. Landscape Project consists of analysis and Survey, functional analysis, program, field suitability analysis, segmentation, field usage alternatives, Idea Project, Final Landscape Project, plant project, structural project, lighting, irrigation and detail projects. In the survey evaluation of park users, individuals first identified the lack of trees (85,34%), residence (56,50%), fountain, wc (21,30%). The Newroz Park organizations take place for 1 week with participation 1500000 participants in the activities carry the environment to open areas. It is proposed to create a "Green Skeleton" that includes green field equipment covering the existing open areas around the park.

Keywords: Ceremony area, landscape project, Newroz park of Diyarbakır, regional park.

* Received / Geliş tarihi: 12.06.2019 Accepted / Kabul tarihi: 09.01.2020
Corresponding Author/ Sorumlu Yazar : ayaslitu@yildiz.edu.tr

1. GİRİŞ

Planlama, kapsamlı bir veri tabanının değerlendirildiği kompleks süreçtir. Planlama alanının doğal yapısı ve bölge ekolojisi öncelikle değerlendirilen planlama faktörüdür. Planlamada plancının eğitimi, deneyimi, hatta dünya görüşünün bile planlama yaklaşımında etkisi büyüktür. Bu süreçte plan yapıcı, idareci yaklaşımı, paydaşların beklentileri diğer etken güçlerdir. Planlama alanıyla ilgili kullanıcı talepleri, eğilimleri, tercih ve önceliklerinde kullanıcı özelliklerine göre (yaşı, cinsiyeti, eğitimi, medeni durumu, çalışma ve emekli olma durumu, çocuk sahipliliği, etnik yapı, sağlık koşulları, sosyo-ekonomik durum) büyük farklılıklar oluşmaktadır. Planlama sürecinde halkın katılımı mutlaka sağlanmalıdır.

Planlamada doğru ve yerinde, gerçekçi ve sorunlara çözüm bulan, kullanıcıların güncel ihtiyaçlarını ve gelecekteki olası beklentilerini belirlemek çok önemlidir. Ancak planlama sonu olmayan bir süreçtir; sürekli değişen koşullara bağlı değişimlere uyum sağlamak için güncelleme yapmak gerekmektedir. Plan yapılan ve sonra bir kenara bırakılan, görevini tamamlamış, sonlanmış bir araç değil, planlama alanı, çevre koşulları ve gereksinimlerin değişimiyle sürekli değerlendirilmesi gereken bir enstrumandır.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

2.1. Materyal

1/5000 ölçekli Nazım İmar Plan ve Raporu, 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Plan ve Raporu, Teknik Altyapıya (kanalizasyon, temizsu-drenaj sistemi, doğalgaz, elektrik, telefon vb) ait dökümanlar, Yükselti Haritası, DSİ Su Kanalı Projesi, Zemin Etüdleri, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, Bağcılar Belediyesi (idare) ve yüklenici sözleşmesi, Özel Teknik Şartname, idare ve teknik elemanlar ile yapılan toplantılar, sonuç raporları, arazi gözlem ve tespitleri, Diyarbakır Tören ve Mesire Alanı Peyzaj Projesi ve raporları, 2008 yılından günümüze kadar yayımlanmış yazılı ve elektronik ortamdaki medya dökümanları, idare ile görüşmeler, 273 park kullanıcısı anketinden oluşmaktadır.

2.2. Yöntem

Araştırma üç aşamadan oluştuğundan yöntem de üç başlık altındadır.

2.2.1. Tören Etkinlik Alanı Peyzaj Projesinin Değerlendirmesi

Diyarbakır Tören ve Mesire Alanı Peyzaj Projesi kapsamında 1. Özel Teknik Şartname, 2. İdare ve teknik elemanlar ile yapılan toplantı ve tutanakları 3. Peyzaj projesi sürecinin aşamaları değerlendirilmiştir. Ortak kabüllerin belirlenmesinde, idare ile entegrasyonun sağlanmasında geri beslemelerle proje sürecinin irdelemeleri yapılmıştır.

2.2.2. Tören Etkinlik Alanı Uygulaması "Nevruz Park" Değerlendirmesi
Parkın mevcut durumunun saptamasına yönelik alan gözlem ve tespitler yapılmıştır. Bu kapsamda parkın kullanım durumu değerlendirilmiş ve beklentiler saptanmıştır.

2.2.3. Nevruz Park Kullanımının Değerlendirmesi

2.2.3.1. Nevruz Park Kullanımının Medyadan Değerlendirmesi
Tören ve Etkinlik Alanı'nın Nevruz Park olarak kullanıma açılışından bugüne kadar yazılı ve elektronik olarak yayımlanmış dökümanlar değerlendirilmiştir. Projenin uygulamasıyla birlikte günümüze kadar geçen süre olarak 2008-2019 yılları arasında, 17-24 Mart tarihlerinde park alanı ile ilgili çıkan haberler araştırılmıştır. Ulusal basım ve yayımlardan Beyaz Gazete, Birgün Gazetesi, Cumhuriyet Gazetesi, Haber 24 Gazetesi, Milliyet Gazetesi, Posta Gazetesi, Sözcü Gazetesi, Star Gazetesi, Yeni Şafak Gazetesi, Yeniçağ Gazetesi değerlendirilmiştir.

2.2.3.2. Nevruz Park Kullanımının Ankete Dayalı Değerlendirmesi
Parkın kentsel yeşil alan fonksiyonunu yerine getirmesi bakımından değerlendirmesine yönelik irdelemeler amacıyla 2018 yılı Temmuz ayında, 8-10 dakika süren 18 yaş ve üzeri park kullanıcısı 273 deneğe anket uygulanmıştır.
Anket ile üç temel veriyi setini elde etmek amaçlanmıştır (Tablo: 1).

Tören ve Etkinlik Alanı'nın Nevruz Park olarak kullanımına ait veriler:
1. Bireye park kullanıcı profiline yönelik veriler
    - Cinsiyet durumu,
    - Medeni durum,
    - Çocuk sahipliliği,
    - Yaş,
    - Hane halkı sayısı ve büyüklüğü,
    - Öğrenim durumu ve düzeyi,

2. Bireylerin parkı kullanım ilgilerine yönelik veriler
    - Park kullanım sıklığı,
    - Parkın haftaiçi ve haftasonu kullanımı,
    - Parka geliş şekli, ulaşım biçimi,
    - Parkı kullanım biçimi, parka kimlerle geldiği,

3. Bireylerin parkı değerlendirmelerine yönelik veriler
    - Park kullanıcı mennuniyeti,
    - Park kullanıcı gereksinimlerinin tespitinden oluşmaktadır.

Tablo 1: Deneklere Uygulanan Anket Formu ve Kodlama Çizelgesi

BÖLÜM I. Bireye Yönelik Bilgiler-Kullanıcı Profili
(X 1) 1. Cinsiyetiniz ? **0** □ Erkek **1** □ Kadın
(X 2) 2. Medeni haliniz ? **0** □ Bekar **1** □ Evli, Dul
(X 3) 3. Çocuğunuz var mı ? 0□ Yok **1**□1 **2**□2 **3**□3 **4**□4 ve yukarısı
(X 4) 4. Yaşınız ? 1 □18-44 yaş arası **2** □ 45-59 yaş arası **3** □ 60 yaş ve yukarısı
(X 5) 5. Hane halkı sayısı 1 □ 1 **2** □ 2 **3** □ 3 **4** □ 4 **5** □5 ve yukarısı
(X 6) 6. Öğrenim düzeyiniz ?
0□Okur yazar,bir öğrenim kurumundan mezun olmayan
1□Temel eğitim kurumu mezunu
3 □Lise veya dengi meslek okulu mezunu
4 □Yüksekokul veya Fakülte mezunu
(X 7) 7. Mesleğiniz var mı var ise ?.....
BÖLÜM II. Bıreylerın Parkı Kullanım İlgilerine Yönelik Bilgiler
(X 8) 8Nevruz Parkı kullanıyormusunuz? 0□ Kullanıyorum1□ Kullanmıyorum
(X 9) 9**. Nevruz Parkı kullanma sıklığınız ?**
0 □ Sadece yanından, içinden geçiyorum **2** □ Haftada bir kaç kez
1 □ Yılda bir, nadiren **3** □ Genellikle hergün, çok sık **4** □ Boş
(X10) 10. **Parkı en çok kullanım şekliniz hangisidir ?**
0 □**G**ünübirlik **1** □ Haftaiçi **2** □ **H**aftasonu
(X11) 11**. Parka nasıl geliyorsunuz ?**
0 □ Yaya olarak **1** □ Özel araç ile **2** □ Toplu taşıma ile
(X12) 12. Parka kiminle gelirsiniz ?
0 □ Tek başıma **1** □ Arkadaşlar ile **2** □ Ailemle
BÖLÜM III. Bireylerin parkı değerlendirmelerine yönelik bilgiler
(X13) □ Herşey tamam **X13'i İşaretlediyseniz**
X14'e (Parkın yeterliliğine yönelik bilgilere) geçmeyiniz.
Parkta eksik, yetersiz kullanımlardan üçünü önceliğine göre belirleyiniz.
(X14) □ Ağaçlar **(X21)** □Yönlendirme ve bilgilendirme tabelası
(X15) □ Kamp yeri **(X22)** □ Çay Bahçesi
(X16) □ Piknik yeri **(X23)** □ Bank, Oturma yeri
(X17) □ Çocuk bahçesi **(X24)** □ Aydınlatma
(X18) □ Spor alanı **(X25)** □ Çöp kutusu
(X19) □ Çeşme, Wc **(X26)** □ Otopark
(X20) □ Ateş yakma yeri **(X27)** □ Pergola, gölge elemanı

Anketin 1.bölümde kullanıcı profili, 2.bölümde parkın kullanım durumu ve sıklığı 3. bölümde park gereksinimlerine yönelik açık ve kapalı uçlu sorular sorulmuştur. Veriler SPSS paket programında ana değişken olarak bireye yönelik özellikler ile diğer değişkenler olmak üzere toplam 27 değişken (X27) değerlendirilmiştir. İstatistiksel yöntemde 'Ki-kare' ve Korelasyon Analizi uygulanmıştır. Anlamlılık derecesi P=0.05 sınırı alınmış, (P) 0.05'den büyük değişkenler belirlenmiş ve EXCEL ve WINDOWS-97 ile değerlendirilmiştir.

3. BULGULAR

Araştırma alanına uygulanan üç yöntem kapsamında bulgular da "Tören ve Etkinlik Alanı Peyzaj Projesi", "Tören ve Etkinlik Alanı Uygulaması Nevruz Park", "Nevruz Park Kullanımı" olarak üç bölümden oluşmaktadır.

3.1. Tören Ve Etkinlik Alanı Peyzaj Projesi

3.1.1. Proje Alanına Ait Veriler

Proje alanı Diyarbakır Bağlar Belediyesi sınırlarında doğrusal bir yeşil koridor konumundadır. GPS koordinatları 37°54′48.5496" ve 40°9′44.6364"dir (Şekil 1). Silvan Yolu ve Eski Urfa Yolu arasında, içinden DSİ su kanalı geçen düz ve düze yakın eğimde olup, önceki arazi kullanımı tarımsal nitelikli pamuk tarlasıdır. Nazım İmar Planı ve Uygulama İmar Planı'nda "Park Alanı" ve "Tören ve Etkinlik Alanı" olarak önerilmiştir (Şekil 2, 3).

İl genelinde "Karasal İklim" hakimdir; yazlar sıcak ve kurak, kışlar çok soğuk ve uzun, gece gündüz arasında ise büyük sıcaklık farkı vardır. Yıllık ortalama sıcaklık 15.9°C olup, yaz ayları karasal tropikal hava kütlelerinin etkisindedir. Sıcaklık gölgede 45°C'yi aşar, yılın 124 gününde ortalama sıcaklık 30°C'nin üzerindedir (Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi [DBB], 2007).

Şekil 1: Tören ve Etkinlik Alanı Yer Gösterimi (Googlemap,2018)

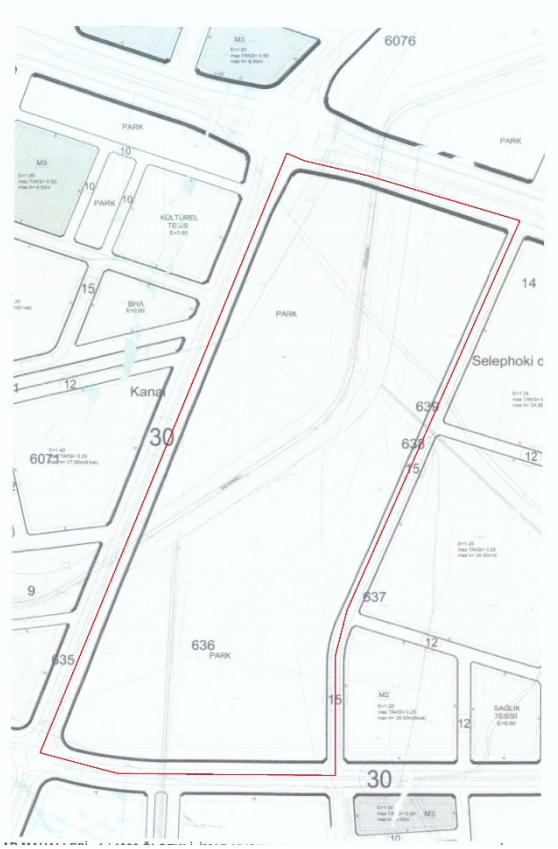

Şekil 2: Ö: 1/5000 Nazım İmar Planın'da Yer Gösterimi (DBB, 2008)

3.1.2. Proje Konusu ve Kapsamı

Tören ve Nevruz Bayramı Kutlama Alanı Peyzaj Projesi (146000 m²) ve Peyzaj Planlama Projesi (434000 m²) olmak üzere bu yeşil koridor 2 etapta projelendirmesi programlanmıştır. Ancak bölge halkı için büyük bir önemi olan Nevruz Bayramı kutlamaları için 1. Etap "Tören ve Etkinlik Alanı"nın 2007 yılında planlamasına öncelik verilmiştir (Şekil 3).

Şekil 3: Ö:1/1000 Uygulama İmar Planı'nda Yer Gösterimi (DBB, 2008)

Bağlar Belediyesi sınırlar içinde kalan bu yeşil alanın öncelikle mahalle ölçeğinde yeşil alan ihtiyacını karşılaması, aynı zamanda kentin mevcut yeşil sistemiyle olan devamlığını sağlayacak bütüncül bir yaklaşımla ele alınması vurgulanmıştır (DBB, 2007).

3.1.3. Proje Süreci ve Aşamaları

Proje üretim süreci genel olarak dokuz aşamadan oluşmaktadır (Tablo 2).

1. Aşama: Proje alanının konumu, peyzaj yapısına ait ham veriler toplanmıştır. Bu süreçte bölge ekolojisini ortaya koyan doğal yapı özellikleri, peyzaj eleman ve faktörleri irdelenmiştir. İklim durumu, toprak yapısı, kısıtlayıcıları, drenaj durumu, su potansiyeli ve özellikleri, bitki yetişme koşullarına ait veriler değerlendirilmiştir.

Arazi çalışmalarıyla mevcut bitki örtüsü olarak yetişmiş odunsu bitki türleri tespit edilmiştir. Eşyükselti eğrili altlıklar üzerinde doğal yapı peyzaj yapısı değerlendirilerek "Bitkisel ve Mekansal Peyzaj Analizi, Sörvey, Yükselti, Eğim, Rölyef ve Bakı Analizi" yapılmıştır.

2. Aşama: Analiz paftaları "Peyzaj Tasarımı ve Temel İlkeleri" ve "Evrensel Planlama Kriterleri" çerçevesinde değerlendirilerek "Sentez Paftası" üretilmiştir. Konum bakımından yakın çevre alan kullanımları ve fonksiyonlar arasındaki ilişki, araç ve yaya ulaşım ilişkisi, erişilebilirlik, toplu taşım olanakları, duraklar, mevcut kent yeşil alan sistemiyle olan ilişkiler, potansiyeller ve sorunları ortaya konmuştur.

3. Aşama: Bölge, kent ve mahalle ölçeğinde yeşil alan donatı gereksinimleri ile "İhtiyaç Programı" oluşturulmuştur. Özel Teknik Şartnamede istenenler kapsamında idarece ve teknik ekiple yapılan toplantılarla tartışılmış ortak kabüller belirlenmiştir.

4. Aşama: Bu ihtiyaç programındaki kentsel donatıların etki yarıçapı, erişilebilirlik mesafeleri ve yer seçim kriterleri ile belirlenmiştir. Peyzaj hizmet servisi yapacak yeşil alan fonksiyonlarına uygun alanları gösteren "Alan Uygunluk Analizi" yapılmıştır.

Taşıma kapasitesi bakımından alanın az, yoğun ve çok yoğun kullanılabilir kısımları belirlenerek bölgesel katılıma açık, kent ölçeğinde kullanıma açık, mahalle ölçeğinde kullanıma açık elverişli, uygun ve en uygun alanlar olarak "Bölgeleme" yapılmıştır.

5. Aşama: Bölgelemeye uygunluk gösteren 3. ve 4. aşamaya göre belirlenen donatı ve fonksiyonların gereksinim duyduğu alansal büyüklük, destekleyici diğer peyzaj hizmet servislerinin yakın çevredeki varlığı ve konumsal gereksinimleri araştırılarak karşılaştırılmıştır.

Fonksiyonlar arasındaki ilişki, ideal işlevlerinin uyum ve uygunluk değerlendirmeleriyle alan kullanım kararlarına yönelik 3 alternatif plan oluşturulmuştur. Alana uygun fonksiyonlar ile fonksiyonlara uygun alanlar bakımından çoklu düşünme olanağı oluşturulmuş ve karşılaştırmalar yapılabilmiştir.

6. Aşama: Bu üç alternatif plan üzerinden ortak kabüllerin tespiti ile "Avan / Fikir

Projesi" geliştirilmiştir. İdarece ve teknik ekiple yapılan toplantılarla alan kullanımları ve yerleri kesinleştirilmiştir: Bağlar Mahallesi Parkı, Spor ve Oyun Alanı, Çocuk Bahçesi, Oturma ve Dinlenme Yerleri, Organize Piknik Alanı, Çocuk Oyun Alanları. Bölge ve yöre halkı için çeşitli bayram ve kutlamaların, gösteri ve etkinlikler için 1500 kişilik çok amaçlı "Açık Hava Etkinlik Alanı", "Protokol, Sahne Alanı, Işık ve Ses Gösteri Alanı", 500 kişilik açık otopark, ateş yakma yerleri, kanal boyu gezi yolu, modüler büfe ve tuvalet, yürüyüş ve gezinti yolları fonksiyon alanları belirlenmiştir.

7. Aşama: Avan-Fikir Projesi'nin geliştirilmesiyle "Kesin Peyzaj Projesi" üretilmiştir.

8. Aşama: 1/500 ölçekli "Bitkisel ve Yapısal Uygulama Peyzaj Projeleri**"** ile "Sulama ve Aydınlatma Projesi", 1/200 ölçekli koordinatlı uygulama projeleri üretilmiştir. Raporda yapısal ve bitkisel uygulama koşul ve prensipleri ve bitki türleri verilmiştir.

9. Aşama: "Yapısal Tasarım Uygulama Projeleri"nde önerilen peyzaj donatıları, detay projeleri, kesit- görünüşlere ait rapor dosyası oluşturulmuştur (Yıldız Teknik Üniversitesi Döner Sermaye İşletmesi (2007), (Tablo 2).

Tablo 2: Tören ve Etkinlik Alanı Peyzaj Projesi Üretim Süreci Aşamaları

TÖREN VE ETKİNLİK ALANI (NEVRUZ PARK) PEYZAJ PROJESİ AŞAMALARI								
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Analiz ve Sörvey	Sentez	Fonksiyonel Uygunluk Analizi, İhtiyaç Programı	Alan Uygunluk Analizi-Bölgeleme	Alan Kullanım Alternatifi 1, Alan Kullanım Alternatifi 2, Alan Kullanım Alternatifi 3	Avan Fikir Projesi	Kesin Peyzaj Projesi	Bitkisel Uygulama Projesi Yapısal Uygulama Projesi Aydınlatma Projesi Sulama Projesi	Detay Projeleri, Albümü, Metraj dökümü
Ölçek: 1/2000 1/1000	Ölçek: 1/1000	Ölçek: 1/1000	Ölçek: 1/1000	Ölçek: 1/1000	Ölçek: 1/1000	Ölçek: 1/1000	Ölçek: 1/1000, 1/500, 1/200	Ölçek: 1/200, 1/100, 1/50
Raporlar								

3.1.4. Bitkisel Peyzaj Projesi

Tören ve Nevruz Bayramı Kutlama Alanı Bitkisel Peyzaj Projesi bitki tür seçiminde coğrafyaya uyumlu, genelde geniş yapraklı, herdemyeşil, ekstrem iklim koşullarına dayanıklı, çok yıllık odunsu türler seçilmiştir. Gelişim periyodlarına göre kütle oluşturan ağaç gruplarının gölgesinde oturmak ve piknik yapmak mümkün olacaktır.

Alan sınırları içinde spor alanı, oyun alanı, piknik alanı, oturma yerleri, grup oturma alanları, çocuk oyun alanları gibi mekan organizasyonlarında, geniş açık yeşil alanlarda yarım ay, yay dizilişli alleler önerilmiştir. Yürüyüş ve gezinti yolları, otopark ve yol aksları boyunca doğrusal ağaç alleleri ile gölgeli mekanlar oluşturulması hedeflenmiştir. Serinlik yaratacak ve oksijence zengin bu yeşil koridorlar aynı zamanda konut alanları arasında yeşil tampon görevi üstlenecektir. Araç yollarındaki çevre sağlığına zararlı emisyonlar indirgenecek, mikroklima oluşturularak kent ekolojisine katkı sağlanacaktır (YTÜ, 2007).

Park alanı konut alanları arasında yaya ve araç ulaşımında da önemli geçit fonksiyonu üstlenecek, trafik güvenliği açısından önemli bir sirkülasyon ağı oluşturacaktır. "Kent İmajı" ve "Kent Estetiği" oluşturma bakımından önemli fonksiyonu, peyzaj değeri olan bu park alanın, kent görseliğine katkısı ile yakın çevre konut alanları için önemli bir değer katması söz konusudur. Bu potansiyel ekonomik anlamda yakın çevre parsellerin değerini de artıracaktır.

Çeşitli rekreasyonel fonksiyonların yer alması nedeniyle birçok rekreasyonel etkinlikleri de barındıran bu alan, boş zaman eğilimleri bakımından kent halkı için önemli bir açık ve yeşil alan olacaktır.
Park alanı kent ekolojisi bakımından önemli bir peyzaj parçasıdır. Kent ekolojisi bakımdan, toprak koruma ve kent iklimini iyileştirme özelliği fonksiyonunu üstlenecektir. Yaşam kalitesi ve kent hijyeni oluşturmada yeşil alanların kent sistemindeki önemli görevlerini de yerine getirecektir (YTÜ, 2007).

Bitkisel Peyzaj Projesi kapsamında bölge ekolojisine uygun 609 adet ağaç, 1152 adet çalı, 36 adet sarılıcı toplam 1797 adet çok yıllık bitki önerilmiştir (Şekil 4, Tablo 3A, 3B).

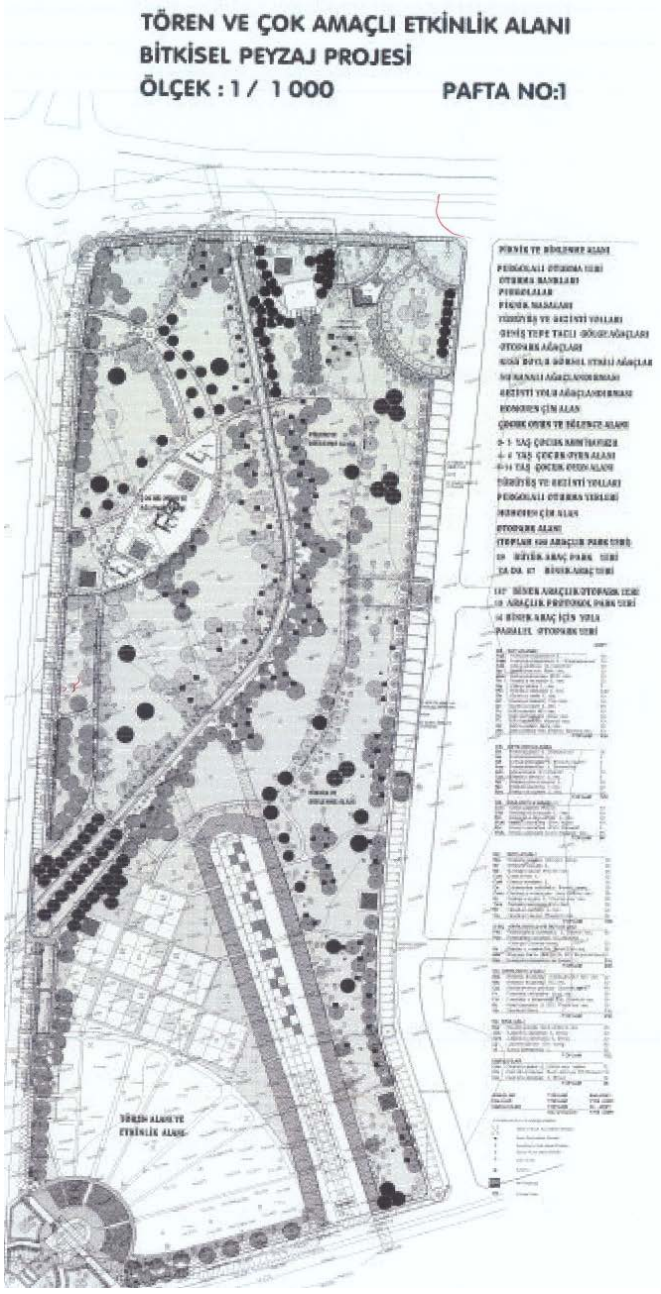

Şekil 4: Ö: 1/1000 Tören ve Etkinlik Alanı Kesin Peyzaj Projesi Tören ve Etkinlik Alanı Kesin Peyzaj Projesi Raporu (YTÜ, 2008).

Tablo 3A : Ö: 1/1000 Tören ve Etkinlik Alanı Peyzaj Projesi Bitki Listesi

BB	**BOYLU AĞAÇ**	**ADET**
Aps	*Acer pseudoplatanus* L.	60
ApA	*Acer pseudoplatanus* L. 'Atropurpureum'	10
Alg	*Alnus glutinosa* (L.) Gaertner	10
Bp	*Betula pendula* Roth. dec.	10
Bps	*Betula pubescens* Ehrh. dec.	10
Fe	*Fraxinus excelsior* L. dec.	30
Gg	*Ginkgo biloba* L. dec.	5
Plo	*Platanus orientalis* L. dec.	200
Qc	*Quercus cerris* L. dec.	10
Qf	*Quercus frainetto* Ten. dec.	10
Qr	*Quercus rubra* L. dec.	15
Tc	*Tilia cordata* Mill. dec.	10
Tp	*Tilia platyphyllos* Scop. dec.	10
Tt	*Tilia tomentosa* Moench dec.	10
Uc	*Ulmus glabra* Huds. dec.	10
Um	*Ulmus minor* Mill. Emend. Richens dec.	10
OB	**ORTA BOYLU AĞAÇ**	
An	*Acer negundo* L. 'Odessanum'	26
Ap	*Acer platanoides* L.	3
AE	*Acer platanoides* L. 'Emerald Queen'	3
Asc	*Acer platanoides* L. 'Schwedleri'	3
Aln	*Alnus incana* (L.) Moench	10
Car	*Carpinus betulus* L. dec.	5
Pav	*Prunus avium* (L.) L. 'Plena' Dec.	5
Rp	*Robinia pseudoacacia* L. '	20
Sjc	*Sophora japonica* L dec.	20
Sau	*Sorbus aucuparia* L. Dec.	20
KB	**KISA BOYLU AĞAÇ**	
Cel	*Celtis glabrata* Planch.	10
Cro	*Crataegus crus-galli* L. dec.	10
Ea	*Elaeagnus angustifolia* L. dec.	10
PcN	*Prunus cerasifera* Ehrh.'Nigra'	15
Pis	*Prunus cerasifera* Ehrh.'Pissardii'	3
PsK	*Prunus serrulata* Lindl. 'Kanzan' dec.	16

Tören ve Etkinlik Alanı Kesin Peyzaj Projesi Raporu(YTÜ, 2008)

Tablo 3 B: Ö: 1/1000 Tören ve Etkinlik Alanı Peyzaj Projesi Bitki Listesi

KB	**KISA BOYLU AĞAÇ**	**ADET**
Cel	*Celtis glabrata* Planch.	10
Cro	*Crataegus crus-galli* L. dec.	10
Ea	*Elaeagnus angustifolia* L. dec.	10
PcN	*Prunus cerasifera* Ehrh.'Nigra'	15
Pis	*Prunus cerasifera* Ehrh.'Pissardii'	3
PsK	*Prunus serrulata* Lindl. 'Kanzan' dec.	16
BÇ	**BOYLU ÇALI**	
Bju	*Berberis julianae* Schneid. everg.	10
Bv	*Berberis vulgaris* L.	20
Bd	*Buddleja davidii* Franch. dec.	10
Coa	*Cornus mas* L.	20
CoA	*Corylus avellana* L.	10
Cs	*Cotoneaster salicifolius* Franch. everg.	2
Com	*Crataegus monogyna* Jacq. emend. dec.	15
Sj	*Syringa vulgaris* L.' Charles Joly' dec.	25
Tam	*Tamarix pentandra* Pall. Dec.	10
Vl	*Viburnum lantana* L. dec.	20
Vo	*Viburnum opulus* 'Roseum' dec.	20
O-BÇ	**ORTA BOYLU VE BOYLU ÇALI**	
Phc	*Philadelphus coronarius* L. 'Zeyheri' dec.	50
Pyc	*Pyracantha coccinea* M.J.Roemer 'Orange Charmer' everg.	20
Sx	*Spiraea x vanhouttei* (Briot) Zab. dec.	10
We	*Weigela florid*a (Bunge) A. DC. ' Purpurea' dec.	20
Eja	*Euonymus japonica* var. Aurea	500
Bta	*Berberis thunbergii* 'Atropurpurea' DC dec.	20
Btu	*Berberis thunbergii* DC dec.	20
Cyj	*Choenomeles speciosa* (Sweet) Nakai	40
Fv	*Forsythia viridissima* Lindl. dec.	20
Fxi	*Forsythia x intermedia* Zab. 'Vitellina' dec.	30
Kj	*Kerria japonica* (L.) DC. 'Pleniflora' dec.	20
Vb	*Viburnum tinus*	10
Dgr	*Deutzia gracilis* Sieb. et Zucc. dec.	20
Jch	*Juniperus chinensis* L. everg.	20
Jcm	*Juniperus communis* L. everg.	20
Lp	*Lonicera pileat*a Oliv. everg.	50
Yf	*Yucca filamentosa* L.	12

Tören ve Etkinlik Alanı Kesin Peyzaj Projesi Raporu (YTÜ, 2008)

3.2. Tören Ve Etkinlik Alanı Uygulaması: Nevruz Park

3.2.1. Tören ve Etkinlik Alanı

Tören ve etkinlik alanı 21000 m² olup zemindeki çizgisel tanımlamalarla etkinlikler dışında bu alan basketbol ve voleybol sahası olarak da kullanılmaktadır. 15 dönüm çim alan tesis edilmiş ve park genelinde 2 648 adet bitki dikilmiştir.

Protokol ve basın izleme platformu, sahne hizmet alanı iki katlı kapalı idare birimi ve çelik konstürüksiyonlu üst örtüden oluşmaktadır. 1,5 m. ve 5.2 m.yüksekliğinde iki sahne, 7 adet ses ve ışık kulesi bulunmaktadır. Meydan alanı ışıklandırması için 81 adet 15 m. yüksekliğinde aydınlatma direkleri yer almaktadır.

Alanın 50 m.lik araç yolundan cepheli taklı bir ana giriş kapısı, 3 tali yaya girişi vardır. Etkinliklerde araç yolları trafiğine kapatılarak bu aks ile kontrollü giriş sağlanmaktadır.

Nevruz (Bahar) Bayramı'nda ateşten atlama geleneksel aktivitelerdendir (Unat, 2004). Alanda 1 adet simgesel, görevlilerce yakılacak nevruz ateşi yakma yeri oluşturulmuştur (Şekil 5).

Şekil 5: Nevruz Park Simgesel Nevruz Ateşi Yakma Yeri (DBB Arşivi, 2016)

3.2.2. Spor Alanı, Kültürfizik Alanı - Fitness Alanı ve Bisiklet Yolu

Vücut esnetme, geliştirme, step aleti ve kondisyon aletlerini içeren kültürfizik alanı toplam 600 m² olup parkta iki farklı alandadır.

Bisiklet ve yürüyüş yolu DSİ su kanalına paralel 475 m. uzunluğunda ve 5 m. genişliğindedir. Ayrıca 1 600 m. gidiş dönüşlü koşu parkuru vardır. Kanalın kenarında 4 adet basketbol ve voleybol sahası bulunmaktadır. Kanaldan yaya geçişleri için de 5 adet ahşap köprü vardır.

3.2.3. Otopark Alanı

Binek ve büyük araçlar için ayrılan otopark 500 araç kapasiteli olup, her otopark grubunda engelliler için bir adet otopark bırakılmıştır.

3.2.4. Oturma ve Dinlenme Yerleri

Oturma alanları 342 m² ve 255 m² olmak üzere iki ayrı alandadır (Şekil 6, 7).

Şekil 6: Nevruz Park Oturma ve Dinlenme Yerleri (DBB Arşivi, 2016)

Şekil 7: Nevruz Park Oturma ve Dinlenme Yerleri (DBB Arşivi, 2016)

3.2.5. Seyir Platformu, Stand ve Sergi Alanı

Alanda çeşitli satışlara olanak sağlayan ahşap pergoladan yapılmış 42 adetlik stand alanı DSİ su kanalı boyunca devam eden mevcut şev alanı üzerindedir. Alana hakim bir noktada dikdörtgen formlu 3355 m² pergolalı seyir platformudur. Önündeki sert zeminden oluşan açık alanda kermes ve stand kurulmaktadır (Şekil 8, 9).

Şekil 8: Nevruz Park Seyir Platformu ve Sergi Alanı (DBB Arşivi, 2016)

Şekil 9: Nevruz Park Seyir Platformu ve Sergi Alanı (DBB Arşivi, 2016)

3.2.6. Hizmet Alanı Donatıları

Park genelinde 144 adet yüksek boylu aydınlatma kullanılmıştır. 3 adet hizmet binası ve her birinde 500 tonluk su deposu, trafo, jeneratör, 12 wc bulunmaktadır.

3.2.7. Organize Piknik Alanları

Çocuk parkı, spor ve oyun alanlarını içeren iki ayrı rekreasyon alanıdır. 105 piknik masası, 100 grup oturma, 176 bank, 65 çöp kutusu ve 132 piknik masası, 4 musluklu 10 çeşme, 52 yönlendirme panosu 50 adet barbekü yeri bulunmaktadır (Şekil 10).

Şekil 10: Nevruz Park Organize Piknik Alanları (DBB Arşivi, 2016)

3.2.8. Çocuk Oyun Alanları

Parkta genelinde toplam 4 adet çocuk oyun alanı oluşturulmuştur.
1.Çocuk oyun alanı 155 m² (3 kuleli ahşap grup, 4 salıncak, 2 zıp zıp, 2 tahtarevalli),
2. Çocuk oyun alanı 260 m² (3 kuleli ahşap oyun grubu ve 2 salıncak),
3. Çocuk oyun alanı 1672 m² (4 kuleli ahşap oyun grubu ve 2 salıncak),
4. Çocuk oyun alanı 370 m² (3 kuleli ahşap oyun grubu ve 2 salıncak).
Ayrıca çay bahçesi ve 3 adet uçurtma tepesi yer almaktadır (Şekil 11, 12).

Şekil 11: Nevruz Park Çocuk Oyun Alanları (DBB Arşivi, 2016)

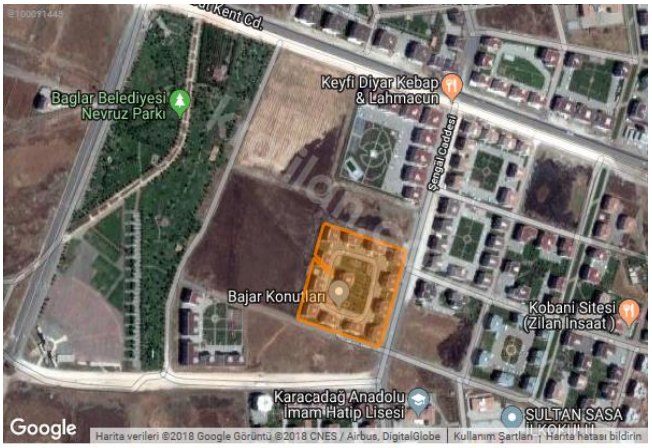

Şekil 12: Nevruz Park Güncel Durum (Googlemaps, 2018)

3.3. Nevruz Park Kullanımınına Ait Bulgular

3.3.1. Nevruz Park Kullanımının Medya Haberleri Üzerinden Araştırması

2008 yılından günümüze kadar yayımlanmış yazılı ve elektronik ulusal medya dökümanları ve yayımlarından Nevruz Park'ta iki önemli etkinlik saptanmıştır.

Nevruz Bayramı Kutlamaları

Her yıl Nevruz Bayramı'nın kutlandığı 1 hafta süren etkinliklerde alana ulaşım belirlenen güzergâhta yaya korteji ile gerçekleşmektedir (Şekil 13).

Şekil 13: Nevruz Park Açık Hava Toplantı Alanı Kullanıcı Sirkülasyonu (DBB Arşivi, 2016)

Etkinliklere katılımcı sayısı son on yılda 10000, 20000, 700 000 iken gittikçe artmış ve en son 1,5 milyon kişiye ulaşmıştır. Park alanındaki etkinlikleri izlemek için 700'ü aşkın gazeteci akreditasyon yaptırmakta, 8000-15000 güvenlik görevlisi, 3000-10000 personel koordinasyon sağlamaktadır. Kentte toplam 2000 yataklı otellerde tam doluluk yaşanmaktadır. 3 ana park girişi yetmediğinden tali 12 girişten ziyaretçi alınmaktadır. Kente girişte 20 ayrı noktada araç kontrolü yapılmaktadır.

Nevruz ateşi için 300-500 litre mazot, 8-15 ton odun kullanılmaktadır. Ses yayını 5-8 adet askılı vinç ile sağlanmaktadır. Sahne gösterilerinin izlenebilmesi için 2-4 dev led ekran yerleştirilmektedir.

Alanı kuşbakışı görmek ve fotoğraf çekmek isteyenlere sepetli vinçler kullanılmaktadır. Yoğunluktan kaynaklı cep telefonları ve internette bağlantı sorunları için geçici dört baz istasyonu yetersiz kalmaktadır. Kutlamalarda öncelikle sahne ve etkinlik alanında protokol konuşmaları yapılmaktadır. Yerel yöneticiler, davetli siyasetçiler, yazarlar, gazeteciler ve sanatçılar etkinlikleri tribününden izleyebilmektedir

Şekil 13: Tören ve Etkinlik Alanı Parkı Nevruz Haftası Kutlamaları (DBB Arşivi, 2016)

Kutlu Doğum Haftası Etkinliği

Her yıl Nisan ayında "Hz. Muhammed (sav)" anmak üzere gerçekleştirilen "Kutlu Doğum Haftası" etkinliği 2015 yılı itibariyle Nevruz Park Miting alanında Peygamber Sevdalıları Platformu organizasyonunda düzenlenmektedir. Genellikle Irak, İran, Suriye, Mısır, Lübnan, Ürdün, Filistin, Moritanya ve Sudan'dan davetliler katılmaktadır. Alana 11 noktadan 30–40 toplu taşım aracıyla konvoy halinde gelinmekte, belli bir noktadan sonra yaya kortejine izin verilmektedir.

2016 Emniyet Müdürlüğü kayıtlarına göre etkinliğe yaklaşık 40 bin kişi, tertip komitesine göre yüz binden fazla kişi katılmıştır. Alanın 4 tarafındaki girişler kadın ve erkek girişi olarak ayrılmakta, Platform gönüllülülerince (3000 kişi) koordinasyonu sağlanmıştır. Alanda 3 noktada sağlık çadırları kurulmuş, gönüllüler harici 2000 sağlık görevlisi çalışmıştır.

Sahne platformunu göremeyenler için ekran ve ses sistemleri kurulmuştur. İletişimin kesintisiz sağlanması için seyyar baz istasyonları yerleştirilmiştir. Alana ve alan dışına taşan büyük bir kitle olduğu için dev ses sitemleri ve led ekranlar yerleştirilmektedir (Şekil 14).

Şekil 14: Tören ve Etkinlik Alanı Parkı Kutlu Doğum Haftası Kutlamaları (DBB Arşivi, 2016)

3.3.2. Nevruz Park Kullanım Durumu Hakkında Anket Uygulaması

Nevruz Park kullanım durumu, kullanıcı mennuniyeti, parkın fonksiyonunu, yeterliliği bakımından değerlendirilmesi kapsamında 273 deneğe anket uygulanmıştır.

Anketin 1. bölümde park kullanıcı profili değerlendirilmiştir. Buna göre park kullanıcıların çoğunluğunu cinsiyet bakımından erkekler (% 52.58), medeni durumu evli ve dul (% 59,53), hane halkı sayısı üçten çok (% 45,4), çocuk sahipliliği (% 48,1), 40 yaş üzeri (% 51,2) oluşturmaktadır.

Denekler eğitim durumu bakımından bir temel eğitim kurumu mezunu (% 29,08), lise ve dengi okul (% 22,08) ile üniversite mezunu (% 14,05), okuryazar, bir öğrenim kurumundan mezun olmayan (% 12,39), meslek durumu öğrenci (% 9,27), öğretmen (% 8,92), serbest meslek (% 8,56), memur (% 7,29), evhanımı (% 6,80), emekli (% 5,41) oluşturmaktadır.

2. Bölümde parkın kullanım durumu ve sıklığı değerlendirilmiştir. Kullanıcıların çoğunluğa göre parkı kullanma sıklığı haftada birkaç kez (% 53,5), parkı kullanma şekli bakımından daha çok haftasonu (% 54,80), parka geliş şeklinde araç ile ulaşımı (% 55,8), parkı aile ile birlikte kullanma % 42,83'dür.

3. Bölümde parkın yeşil alan fonksiyonu bakımından kullanım yeterliliği sorgulanmıştır. Parkta herşey tamam seçeneğini işaretliyenler oranı % 33,7'dir.

Deneklerin parkı kullanımlarının değerlendirmelerinde parkta eksik ve/veya yetersiz kullanımlardan sadece üçünü belirlemeleri istenmiştir. Bireyler öncelikle ve çoğunlukla ağaçların yetersizliğini (% 85,34), bank ve oturma yeri (% 56,50), çeşme, wc (% 21,30) yetersizliğini belirlemiştir. Diğer değişkenlerden çoğunluğuna göre pergola, gölge elemanı, piknik yeri yetersizliğinin tercihlendiği görülmektedir. Anket genelinde çocuk bahçesi, çay bahçesi, ateş yakma yeri, kamp yeri, çöp kutusu, spor alanı, otopark, yönlendirme ve bilgilendirme tabelası, aydınlatma değişkenlerini işaretleyen denek bulunmamaktadır.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Diyarbakır kent merkezine lineer doğrultudaki uzanan 434000m² büyüklüğündeki bu açık alan 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planında yeşil alan, 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı'nda ise park alanı olarak tanımlanmıştır.

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi kentin mevcut yeşil sistemiyle olan devamlığını sağlayacak bu alan için bütüncül bir planlama yaklaşımıyla ele alınan Peyzaj Planlama Projesi'ni yapmayı hedeflemiştir.

Kentin yeşil omurgasını oluşturmak amacıyla parçacıl, fakat birbirini takip eden yeşil alan fonksiyonundaki açık alanların projelendirilmesini programına almış, etaplamalarla uygulamalara başlamıştır.

2007 yılında bu yeşil aksın Bağlar Belediye Başkanlığı sınırları içinde kalan alansal büyüklüğü 146000 m² olan kısımına "1. Etap Uygulama Alanı" Tören ve Nevruz Bayramı Kutlama Alanı Peyzaj Projesi hazırlatmış ve 2008 yılında da uygulanmıştır. Ancak proje uygulama döneminin yeşil alan ihtiyacı gerekse kullanıcı gereksinimini karşılasa da geçen on yıllık süreçte park güncel gereksinimlere ve beklentilere yetersiz kalmaktadır.

Öneri 1: Proje alanı Türkiye genelinde organizasyonlarla yapılan etkinliklerde katılımcı yoğunluğu en yüksek parklardan biridir. Park, kent dışından komşu ülkelerden de katılımla bölge ölçeğinde kullanılmaktadır. Miting, etkinlik ve organizasyonlarda katılımcı sayısı 1 milyon kişiyi aşmakta park dışına taşılmaktadır. "1. Etap Uygulama Alanı"ndan 423000 m² alanın "Kent Yeşil Alan Peyzaj Planlama Projesi", 2. Etap "100000 m² alanın "Mahalle Parkı Düzenlemesi ve Peyzaj Projesi", 3. Etap 85000 m² alan için " Fuar Alanı Düzenlemesi ve Peyzaj Projesi", 4.Etap 103000 m² alan "Kent Parkı" projesinin programa alınması gereklidir (Şekil 15).

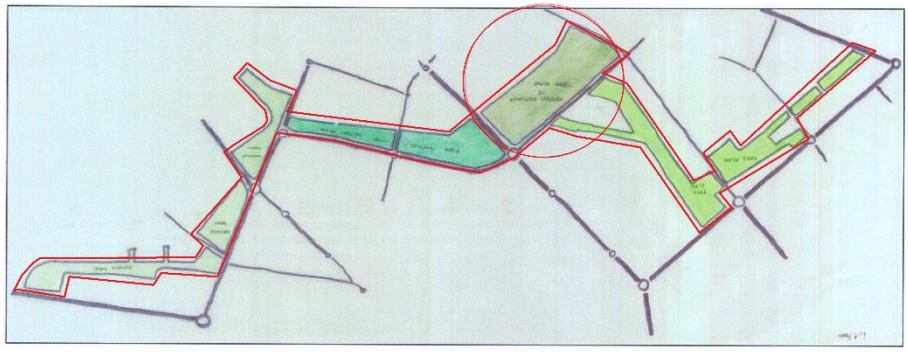

Şekil 15: Ö: 1/2000 Bağcılar Mahallesi Proje Alanı ve Öneri Yeşil Omurga

Öneri 2: Planlama sürecinde en önemli kabül proje alanının kent merkezine lineer bir aks halinde bağlantılı diğer açık ve yeşil alanlarla yeşil koridor oluşturacak şekilde etaplamalarla tamamlanması ile devamlılığın sağlamasıdır. Bundan dolayı yeşil alan kullanımlarının ve fonksiyon alanlarının dağılımını gösteren bir "Kentsel Yeşil Alan Planlama Projesi" oluşturulmalıdır. Bu yeşil koridor doğrusal konumuyla kullanım etki yarıçapına, erişilebilirlik mesafesine bağlı olarak yakın çevre yeşil alan gereksinimlerini karşılayabilmelidir. Böylece park alanı "Kent Yeşil Sisteminde" şehircilik ve peyzaj planlama ilkeleri bakımından önemli fonksiyonları yerine getirecektir. Önerilen bu yeşil lineer/doğrusal bir güzergah – yeşil aks tesisi ile kent periferisindeki parçacıl ve dağınık diğer yeşil alanlar bütünleştirilerek kent merkezi ile ilişki kuran, ekolojik bir "Yeşil Omurga" oluşacaktır.

Öneri 3: Anket verilerine göre park alanı yakın çevre konut alanları sakinleri tarafından daha çok "Mahalle Parkı" olarak kullanılmaktadır.

Kent halkı tarafından ise çoğunlukla günübirlik, haftaiçi ve haftasonu kentsel rekreasyon alanı olarak yoğun talep görmektedir.

Kent mobilyaları olarak bank ve oturma yerleri, çeşme, wc gibi donatıların yetersiz kaldığı, güncel gereksinimleri karşılayamadığı saptanmıştır. Deneklerin % 66,3'ü parkın yetersiz olduğunu ve eksikliklerinin varlığını vurgulamıştır.

Diğer değişkenlerden piknik yeri, çocuk bahçesi, çay bahçesi, ateş yakma yeri, kamp alanı, çöp kutusu, spor alanı, otopark ve bilgilendirme tabelası yetersizliğinin tercihlenmediği görülmektedir. Bu bakımdan park genelinde fonksiyon alanı eksikliği bakımından önemli bir sorun bulunmamaktadır.

Öneri 4: Tören ve Etkinlik Alanı Peyzaj Projesi kapsamında 1797 bitki dikilmesi önerilmiştir, proje uygulaması ve günümüze kadar ilavelerle Nevruz Park alanında halen 2648 bitki bulunmaktadır. Ancak anket değerlendirmesine göre alanda gelişmiş ağaçların yetersizliği öncelikli sorun olarak saptanmıştır.

Park bitkilendirmesinin desteklenmesi, bölge ekolojisinin kısıtlayıcı koşullarına dayanıklı, hızlı büyüyen, odunsu, geniş taç yapan, herdemyeşil bitki türleri bakımından zengin bir ağaçlandırmanın revizyonunun yapılması gereklidir.

Yoğun kullanıma bağlı dal kırılması, toprak sıkışması gibi bitki hasarları nedeniyle parkın mevcut yeşil dokusundaki tahribata bağlı bitki eksilmeleri tespit edilerek tekrar ağaçlandırma çalışmaları yapılmalı, sulama sistemi ile gelişimlerine destek olunmalıdır. Ağaçların gelişimini tamamlayana kadar, pergola gibi yapısal gölge elemanları sayısı artırılarak çözümler getirilmelidir.

Öneri 5: Tören ve Etkinlik Alanı Peyzaj Projesi'nin uygulamasıyla
1. Kent Açık ve Yeşil Alan Sistemi'nde yeşil kuşak oluşturma,
2. Mahalle, ilçe ve kentsel rekreasyonel gereksinimlerini karşılama,
3. Bölge ölçeğinde kutlama ve etkinlikler düzenleme amaç ve hedeflerinin gerçekleştirildiği görülmektedir.

Mevcut park alanının 1,5 milyon kişi katılımlı etkinlilerde taşıma kapasitesi bakımından da aşırı kullanımına bağlı sorunları bulunmaktadır. Bu nedenle parkın revizyon planı yapılmalı ve bu süreçte halkın katılımı sağlanmalıdır.

Nazım İmar ve Uygulama İmar Planlarında yeşil alan olarak önerilen ancak projelendirilip uygulanmamış diğer yeşil alanların « Bölge Parkı » kapsamında ele alınarak Öneri 2, Şekil 15 kapsamında acilen değerlendirilmesi gereklidir.

KAYNAKÇA

Aljazeera, (2018), http://www.aljazeera.com.tr/makale/canli-yayin-diyarbakirda-nevruz-kutlamalari, [21.03.2018].

Beyaz Gazete, (2008-2019), 17-24 Mart, https://www.beyazgazete.com, [21.08.2019].

Bianet, (2017), https://bianet.org/bianet/siyaset/184680-sehir-sehir-2017-newroz, [21.05.2017]

Birgün Gazetesi, (2008-2019), 17-24 Mart, https://www.birgun.net, [21.08.2019].

Cumhuriyet Gazetesi, (2008-2019), 17-24 Mart, https://www.cumhuriyet.com.tr/, [21.08.2019].

DBB, (2007), Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Projeler Müdürlüğü Bağcılar Mahallesi Tören ve Mesire Alanı Peyzaj Projesi Özel Teknik Şartnamesi (Rapor 1). Diyarbakır.

DBB Arşivi, (2008), Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Arşivi, Diyarbakır. [21.08.2019].

DHA, (2018), https://www.dha.com.tr/yurt/diyarbakirda-nevruz-kutlamalari, [21.03.2018]

Dünya Bülteni, (2018), https://www.dunyabulteni.net/arsiv/turkiyeden-il-il-nevruz-kutlamalari, [21.03.2018]

En Son Haber, (2014), https://www.ensonhaber.com/diyarbakirda-nevruz-kutlamalari, [30.04.2017]

En Son Haber, (2017), https://www.ensonhaber.com/diyarbakirda-kutlu-dogum-etkinligi, [30.04.2017]

Googlemaps, (2018), https://www.googlemaps.com,[21.08.2018]

Haber 24 Gazetesi, (2008-2019), 17-24 Mart, https://haber24gazetesi.com, [21.08.2019].

Haber Diyarbakır, (2015), https://www.haberdiyarbakir.biz/2015/01/diyarbakr-2015-kutlu-dogum, [30.04.2017]

Haberler, (2016), https://www.haberler.com/diyarbakir-da-kutlu-dogum-haftasi-etkinligi 2016-04-30, [12.07.2018]

Imctv, (2016), http://www.imctv.com.tr/, [30.04.2016]

Milliyet Gazetesi, (2008-2019), 17-24 Mart, https://www.milliyet.com.tr/, [21.08.2019].

Mynet, (2015), https://www.mynet.com/diyarbakirda 2015-03-21, [21.08.2019]

Odatv, (2016), https://odatv.com/diyarbakirdaki-nevruz-kutlamalarinda, [30.03.2016]

Posta Gazetesi, (2008-2019), 17-24 Mart, https://www.posta.com.tr/, [21.08.2019].

Sözcü Gazetesi, (2008-2019), 17-24 Mart, https://www.sozcu.com.tr/, [21.08.2019].

Star Gazetesi, (2008-2019), 17-24 Mart, https://www.star.com.tr/, [21.08.2019].

Timetürk, (2009), https://www.timeturk.com/tr/2009/03/20/diyarbakir-nevruz-a-hazir.html, [23.08.2018]

Timetürk, (2016), https://www.timeturk.com/diyarbakir-da-kutlu-dogum-coskusu, [30.04.2016]

Unat, Y., (2004), "İslamda ve Türklerde Zaman ve Takvim", Türk Dünyası Nevruz Ansiklopedisi, Ankara.

Vatan Gazetesi, (2018), http://www.gazetevatan.com/diyarbakir-nevruz-kutlamalarina, [21.03.2018]

Yeni Şafak Gazetesi, (2008 -2019), 17-24 Mart, https://www.yenisafak.com/, [21.08.2019].

Yeniçağ Gazetesi, (2008 -2019), 17-24 Mart, https://www.yenicaggazetesi.com.tr/, [21.08.2019].

YTÜ, (2007), Yıldız Teknik Üniversitesi Döner Sermaye İşletmesi, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi. Bağcılar Mahallesi Tören ve Mesire Alanı Peyzaj Projesi (Rapor 1). İstanbul.